หลักธรรมที่ปรากฏในการจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

Dharma principles appearing in the welfare arrangements for dharma practitioners at Wat Burapha. Nong Bua Subdistrict, At Samat District Roi Et Province

พระครูปริยัติสุทธิคุณ สุทธฺจิตโต
พระครูสีลสราธิคุณ,ดร., ดร.สงวน หล้าโพนทัน
Phrakru Prariyatsutthikun Sutajito,
Phrakhru Silasarathikhun, Dr., Sanguan La Phonethan
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.
Email : Sutajito101@gmail.com.

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาหลักธรรมในการจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติธรรม วัดบูรพา ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาพบว่า ซึ่งปรากฏว่ามีหลักธรรมปรากฏอยู่ 4 ประการ คือ หลักธรรมแห่งความเจริญก้าวหน้าที่เชิญชวนชาวพุทธผู้ปฏิบัติธรรมให้มารวมเป็นกลุ่มก้อน ประชุมหารือกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ อันเป็นเหตุก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองไม่เสื่อมถอย (อปริหาณิยธรรม) หลักธรรมเกี่ยวกับการครองตนของฆราวาสผู้ครองเรือน คือความมีสัจจะ ความจริงใจต่อกัน มีความซื่อสัตย์สุจริตในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับหมายของแต่ละคนส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความสุจริต โปร่งใส ไม่ประมาทเลินเล่อ (ฆราวาสธรรม) หลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเมตตา ความรักความปรารถนาดี การช่วยเหลือเกื้อกูลต่อบุคคลอื่น ผู้ได้รับความทุกข์ยากลำบากในการดำเนินชีวิต (พรหมวิหาร) และหลักธรรมที่ทำให้ได้รับประโยชน์ในปัจจุบันคือประโยชน์ที่สัมผัสและพบเห็นได้ทางประสาทสัมผัส คือ จะขยันหาทรัพย์ รู้จักรักษาทรัพย์ คบเพื่อนที่ดี และใช้จ่ายอย่างประหยัด จะได้สุขของคฤหัสถ์ คือสุขเพราะการมีทรัพย์ สุขจากการใช้จ่าย

ทรัพย์ สุขเพราะความไม่เป็นหนี้ และสุขเพราะทำงานปราศจากโทษ (ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์) ตลอดจนประโยชน์ขั้นเลยตาเห็น คือ ความถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา (สัมปรายิกัตถประโยชน์)

คำสำคัญ : 1.หลักธรรม, 2. การจัดสวัสดิการ, 3. ผู้ปฏิบัติธรรม

Abstract

This academic article aims to seek the principles of welfare provision for dharma practitioners at Wat Burapha, Nong Bua Sub-district, At Samart District. Roi Et Province The study found It appears that there are 4 dharma principles: the dharma of progress that invites Buddhist practitioners to come together as a group; Meet and discuss to exchange ideas. Accept the right reasons and be useful in solving various problems. which caused unity in the group Know how to work effectively as a team mutual respect to build a strong community leading to prosperity without decline (Aparihaniyadhamma) The doctrine of the self-dominance of the layperson who occupies the house. is truthfulness sincerity to each other to be honest in the roles and duties assigned to each person, encouraging the practitioners to be honest, transparent, without negligence (secular dhamma) love best wishes helping other people Those who have suffered hardships in their lives (brahmavihara) and the principles that bring benefit in the present are benefits that can be seen and felt through the senses, i.e. diligently seeking wealth. know how to maintain property make good friends and spend economically will get the happiness of the monk is happiness because of having wealth Happiness from spending money happy because of no debt and happiness because of working without blame (ditthadhammikattha benefits) as well as the benefits beyond the eye, i.e. attainment of virtue, concentration, and wisdom (samprayikatta benefits).

1. บทนำ

พระพุทธองค์หลังจากทรงตรัสรู้แล้ว ทรงใช้เวลาถึง 45 พรรษาเสด็จออกแสดงธรรมโปรดสรรพสัตว์ให้เข้าถึงธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้ การทำงานช่วยเหลือชาวโลกของพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลายนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการทำงานเพื่อสังคมสงเคราะห์ก็ได้ พระสงฆ์กับงานสงเคราะห์ในสังคมไทยตามนโยบายการปกครองสงฆ์ในปัจจุบันได้กำหนดไว้ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ

กับชุมชน เพราะมีหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดความสุขสงบและมีความสุขในการดำเนินชีวิต สามารถดำเนินชีวิตของตนได้อย่างรู้เท่าทันกับความจริง และนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ไปประพฤติปฏิบัติได้และได้รับประโยชน์ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงที่สุดตามแต่อินทรีย์หรือบุญบารมีของแต่ละคน ถึงแม้ว่างานสงคมสงเคราะห์จะไม่ใช่หน้าที่หลักของพระสงฆ์โดยตรงเพราะหน้าที่หลักของพระสงฆ์คือการศึกษาและปฏิบัติและการนำเอาหลักธรรมไปสงเคราะห์ชาวโลก แต่อย่างไรก็ตาม งานสงคมสงเคราะห์ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่ทางพระศาสนาของพระสงฆ์ เพราะเป็นเครื่องมือเป็นอุบายนำคนเข้าหาธรรมหรือเป้าหมายของพระศาสนาในที่สุดนั้นเอง

การจัดสวัสดิการสังคมในสังคมไทยมีรากฐานมาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ด้านสังคมสงเคราะห์วัดหรือพระสงฆ์เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมในรูปแบบต่าง โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พุทธบริษัท วัดบูรพา บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นวัดหนึ่งที่มีความโดดเด่นในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมด้านต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น การจัดสวัสดิการด้านการเงิน การสะสมทรัพย์ การดูแลสุขภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง วัด ชุมชน ภาครัฐและเอกชน โดยมีเป้าหมายหลักคือการสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติธรรมและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนหรือผู้ปฏิบัติธรรมได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น รวมถึง ส่งเสริมให้วัด และชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีสามัคคีกลมเกลียว ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และยึดมั่นในความดีและช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน จากกระบวนการทำงานของพระสงฆ์ที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสงเคราะห์การจัดสวัสดิการสังคมของภาคประชาชนด้วยวิถีแห่งวัฒนธรรม และสร้างพลังชุมชนเชิงพุทธบูรณาการจัดสวัสดิการทางสังคมดังกล่าวจึงเป็นกลวิธีในการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้หันมาศึกษาพระธรรมคำสอน ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาถึงหลักธรรมในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา เพื่อเป็นต้นแบบในการส่งเสริม และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้คงสืบไป

2. ความหมาย

2.1 หลักธรรม

หลักธรรมประกอบด้วยคำศัพท์ 2 คำ คือ หลัก และธรรม ซึ่งสามารถให้นิยาม ความหมาย ของแต่ละคำได้ดังนี้ หลัก หมายถึง เสาที่ปักไว้ ที่ผูก ที่มั่น เครื่องหมาย เครื่องยึดเหนี่ยว เครื่องจับยึด สาระที่มั่นคง อันเป็นที่ตั้ง (ราชบัณฑิตสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน : 2546) คำว่า ธรรม หมายถึง คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักประพฤติปฏิบัติในศาสนาความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ กฎหมาย สิ่งทั้งหลาย สิ่งของ (สมเด็จพระพุทธพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 : 69) ธรรม นั้นมีความหมาย 4

ความหมาย คือ ที่เป็นตัวธรรมชาติ ก็เรียกว่าธรรมะ ที่เป็นตัว กฎของธรรมชาติ ก็เรียกว่าธรรมะ ที่เป็นตัวหน้าที่ตามกฎธรรมชาตินั้น ก็เรียกว่าธรรมะ ที่เป็นตัวผลที่เกิดจากหน้าที่นั้น ก็เรียกว่าธรรมะด้วยเหมือนกันจำได้ง่ายๆ สั้นๆ ว่าธรรม คือ (1) ธรรมชาติ (2) กฎของธรรมชาติ (3) หน้าที่ตามกฎธรรมชาติ และ (1) ผลจากหน้าที่ (พุทธทาสภิกขุ : 2561)

ในทัศนะของผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า หลักธรรม หมายถึง หลักคำสอนทางศาสนา ที่เป็นความจริง เป็นความดีงาม ความถูกต้อง เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วช่วยให้เกิดความดีงามในชีวิต และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข หลักธรรมในการจัดสวัสดิการ หมายถึง หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าถึงธรรมของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ทั้งนี้ เพื่อฝึกหัดอบรมจิตใจตนเองให้ถึงความบริสุทธิ์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

2.2 การจัดสวัสดิการสังคม

“สวัสดิการสังคม” ได้ปรากฏในสังคมเรามาช้านาน นับตั้งแต่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เครือญาติ เพื่อนสนิท ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานสงเคราะห์ของภาคเอกชนต่างๆ สวัสดิการสังคมมีรากฐานมาจากความรู้สึกห่วงใยที่คนในสังคมที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ผู้เดือดร้อนช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท (แก้วบุตรดี), 2561 : 448) จึงกล่าวได้ว่า สวัสดิการเป็นบริการหรือกิจกรรมใดๆที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรธุรกิจจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ข้าราชการ พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นๆ ได้รับความสะดวกสบายในการทำงาน มีความมั่นคงในอาชีพ มีหลักประกันที่แน่นอนในการดำเนินชีวิต หรือได้รับประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจที่ดีเพื่อที่จะได้ใช้กำลังกายกำลังใจและสติปัญญาความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ไม่ต้องวิตกกังวลต่อปัญหาทั้งส่วนตัวและครอบครัว ทำให้มีความพอใจมีความรักและตั้งใจที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุด

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมเพื่อส่งเสริมรูปแบบสวัสดิการสังคมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งมีความแตกต่างจากรัฐสวัสดิการตามความหมายในทางเศรษฐศาสตร์เพราะรัฐสวัสดิการตามแนวคิดพระพุทธศาสนานั้น เน้นที่หลักธรรมคำสอนและการประพฤติปฏิบัติของบุคคลเป็นสำคัญ เช่นหลักศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 ประการ และการงดเว้นจากอบายมุข ซึ่งเป็นปากทางแห่งความเสื่อมของบุคคล ดังที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่สอนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความอยู่ดีกินดีหรืออยู่พอดี กินพอดีและมีศีลธรรม ละเว้นขาดจากอบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นปากทางแห่งความเสื่อมพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงถึงวิธีการจัดรัฐสวัสดิการของพระเจ้ามหาวิชิตราชที่ทรงทำให้คน 3 กลุ่มมีความอยู่ดีกินดีคือ

1. พลเมืองในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราช มีความขะมักเขม้นในการงานด้านกสิกรรมและโค

รักขกรรม การเกษตรกรรมและการเลี้ยงโค ขอให้พระองค์จงเพิ่มข้าวปลูกและข้าวกินให้แก่พลเมืองในโอกาสอันสมควร ชาวชนบทจะมีความสมบูรณ์ในอาชีพของตนเอง รัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ราษฎรประกอบสัมมาชีพทุกคนมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับอบายมุข นี่คือลักษณะของรัฐสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร

2. พลเมืองในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราช มีความขะมักเขม้นในพาณิชยกรรม ขอให้พระองค์จงเพิ่มทุนให้แก่พลเมืองในโอกาสอันสมควร พ่อค้าก็จะมีเงินทุน พอที่จะประกอบกิจการค้าและอุตสาหกรรมรัฐส่งเสริมโดยการสนับสนุนเงินทุนแก่ราษฎรให้เพียงพอกับการลงทุนค้าขาย

3. ข้าราชการในบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวิชิตราชที่มีความขยันพระองค์ก็จะพระราชทานเบี้ยเลี้ยงและเงินเดือนแก่ข้าราชการเหล่านั้นในโอกาสอันสมควรข้าราชการมีเงินเดือนและสวัสดิการพอแก่การดำรงชีพจนไม่ต้องรบกวนราษฎรและเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย รัฐมีสวัสดิการแก่ข้าราชการอย่างเพียงพอ (ทวีศักดิ์ ใครบุตร และ ภัทรพล เสริมทรง, 2563 : 320-321) ในกูฏทันตสูตรท่านกล่าวถึงการปกครองที่รัฐได้อำนวยความสะดวกและช่วยสนับสนุนปัจจัย 4 แก่อาณาประชาราษฎร์ให้เกิดความผาสุกและดำรงชีวิตด้วยสัมมาชีพ โดยได้ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขแก่ชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีการเบียนเบียนซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับอบายมุข นี่คือลักษณะของรัฐสวัสดิการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนที่ปรากฏในกูฏทันตสูตร

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สวัสดิการตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาจะเน้นที่หลักแห่งศีลธรรมและการประพฤติของบุคคลในสังคมมากกว่า ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับหลักสวัสดิการตามแนวเศรษฐศาสตร์ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงหลักแห่งกุศลกรรมบถ 10 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวงเรียกว่า หลักมนุษยธรรม สำหรับผู้ที่ตั้งมั่นในหลักศีลธรรม ก็จะเป็นเหตุให้เกิดสันติสุขแก่ตนเองและสังคมทั้งภายในและภายนอก

2.3 ประเภทการจัดสวัสดิการทางสังคม

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการ ทางสังคม พ.ศ. 2546 กำหนดขอบเขตรูปแบบวิธีการ ในการจัด สวัสดิการทางสังคมขององค์การสวัสดิการทางสังคม ให้แก่ผู้รับ บริการสวัสดิการสังคม ว่าให้คำนึงถึงเรื่อง สาขาต่างๆ ที่ดำเนินการตามความจำเป็นและ เหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการและ กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนิน การ เช่น การส่งเสริม การพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไขและการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น ในการจัดสวัสดิการทางสังคมวรรคหนึ่ง ให้มีการส่ง เสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและองค์กรอื่นที่มี ส่วนร่วมด้วย

2.4 ขอบเขตของสวัสดิการสังคม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 มาตรา 5 (1) ได้กำหนดขอบเขตของสวัสดิการสังคม สอดคล้องกับแผนพัฒนาสังคมฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งกล่าวถึงสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความ เป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยการส่งเสริมและพัฒนา สุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน 2) การมีการศึกษาที่ดีประชาชนพึงได้รับบริการที่ ส่งเสริมและพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ทักษะตลอดจนการ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพตลอดไป 3) การมีที่อยู่อาศัย การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตาม ควรแก่อัตภาพช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี 4) การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน ประชาชนมีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอต่อ การดำรงชีวิต 5) การมีความมั่นคงทางรายได้ รายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคง ในการดำเนินชีวิตของตนเองครอบครัวในรูปของการประกันสังคม 6) นันทนาการ ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อ การบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ 7) การบริการสังคมทั่วไป การให้บริการแก่ ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส (วัชราภรณ์ จันทกูล, สัญญา เคณาภูมิ, 2559 : 8) จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม คือ ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ

2.5 ผู้ปฏิบัติธรรม

การปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาถือว่าเป็นแนวทางปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อฝึกหัดอบรมจิตใจตนเองให้ถึงความบริสุทธิ์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระศาสนา การปฏิบัติธรรมเมื่อว่าโดยหลักการแล้ว มีความสำคัญอยู่ 2 คือ

1. การปฏิบัติธรรมในความหมายแบบกว้าง หมายถึงการนำเอาธรรมมาปฏิบัติหรือการทำกิจ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิต

2. การปฏิบัติธรรมในความหมายแบบแคบ หมายถึงการปลีกตัวไปทำกรรมฐานหรือไป บำเพ็ญสมาธิ ด้วยวิธีเจริญจิตภาวนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555: 2) การปฏิบัติธรรมเป็นการเอาธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน จนทำให้ชีวิตมีการอยู่ด้วยธรรม คือรู้ความสงบภายในจิตใจ เป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจและปัญญาที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า วิปัสสนา (โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ และคณะ, 2565 : 163) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้ปฏิบัติธรรม หมายถึง ผู้ที่เอาธรรมมาใช้ในการเดินทางชีวิต หรือเอามาช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เอาธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อให้การดำเนินชีวิตนั้นเป็นไปด้วยดีและทำให้มีความสุข

นั่นเอง ถ้าไม่เอาธรรมมาใช้ การเดินทางชีวิตของเราอาจจะผิดอาจจะเขวอาจจะพลาด อาจจะหลง และอาจจะไปในทางที่เกิดความเสื่อมพินาศ แทนที่จะเป็นทางความสุขความเจริญ จึงจำเป็นต้องเอาธรรมมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของผู้ปฏิบัตินั่นเอง

3. กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมการจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

วัดบูรพาบ้านหนองบัว ตั้งอยู่ เลขที่ 91 หมู่ 2 บ้านหนองบัว ต.หนองบัว อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด เป็นสถานที่ที่ร่มรื่น มีธรรมชาติที่สวยงาม เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางธรรมมะของชุมชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีเจ้าอาวาสวัดมาแล้ว 13 รูป วัดนี้มีความสำคัญในอดีตเพราะเคยมี พระครูผุย ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวง (เจ้าคณะจังหวัด) มาก่อนและได้มีการพัฒนามาโดยลำดับ จนมาถึงสมัย พระครูบูรพาภิวัฒน์ (พระอธิการสุข ยโสธโร) เจ้าอาวาสรูปที่ 13 ซึ่งท่านเป็นพระเกจิเถราจารย์ที่มีชื่อเสียงที่มีสาธุชนทั้งใกล้และไกลเคารพนับถือมากมาย ท่านเป็นพระสุปฏิปันโณผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านได้ปฏิบัติตนตามแนวทางคำสอนของพระศาสดาอย่างเคร่งครัด มีจริยาวัตรที่งดงาม สุภาพอ่อนโยน มีอัธยาศัยอันดีงามและมีเมตตาต่อบุคคลทุกผู้ทุกนาม โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ แล้วท่านยังเป็นนักพัฒนาที่ปราดเปรื่อง ในเรื่องขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแตกฉาน จนได้รับการยกย่องจากผู้ศรัทธาอย่างมากมาย จนมีพระสงฆ์และฆราวาสเป็นลูกศิษย์นับไม่ถ้วน นอกจากนั้น ท่านยังเป็นพระเกจิเถราจารย์ผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรน่าเลื่อมใส มีความสันโดษและสมถะเป็นอย่างมาก หลวงปู่สุข ยโสธโรยังเป็นพระเถระที่ทรงคุณทางด้านวิชชาคาถาอาคม เมตตามหานิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุมงคล ที่ท่านได้ปลุกเสกขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชาไว้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเพื่อชักนำผู้คนเข้าสู่ทางธรรมมากขึ้น ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปเคารพนับถือว่าท่านเถราจารย์รูปหนึ่งของเมืองไทยที่มีผู้นับถือจำนวนมากมาย ปัจจุบันวัดบูรพามีพระครูปริยัติสุทธิคุณ (พระมหาลันดอน สุทฺธจิตฺโต) เป็นผู้สืบต่อเจตนารมณ์ ของพระครูบูรพาจารย์ในอดีต ท่านเป็นพระนักพัฒนาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นพระผู้เสียสละ เป็นพระธรรมกถึกที่มีปฏิภาณโวหาร โดยได้พัฒนาวัดให้มีความเจริญในด้านต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมและสัปปายะแก่การปฏิบัติธรรม วัดบูรพา มีความสัปปายะทั้ง 4 ประการ อันเป็นเหตุเอื้ออำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติธรรม คือ อาวาสสัปปายะ มีเสนาสนะที่เพียงพอ สะดวก ปลอดภัย บรรยากาศดี อากาศเหมาะสมร่มรื่น มีธรรมชาติที่สวยงาม เกื้อกูลแก่การปฏิบัติธรรม บุคคลสัปปายะ บุคคลแวดล้อมที่เหมาะสมทำให้สบายใจ อาหารสัปปายะ มีอาหารที่พอเหมาะเพียงพอต่อการบริโภค ธรรมสัปปายะ มีการใช้หลักธรรมะเหมาะสมแก่การประพฤติธรรม

วัดบูรพาเป็นวัดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมในรูปแบบต่างๆ โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พุทธบริษัท วัดบูรพา บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอ

อาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการจัดกิจกรรมให้พุทธศาสนิกชนได้เข้ามาปฏิบัติธรรมมากขึ้น โดยมีวิธีการในการจูงใจหลายกิจกรรม ได้แก่

1) ชมรมสาธยายพระไตรปิฎกจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559 เพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ในรูปแบบการสวดไหว้พระและสาธยายพระสูตรต่างๆ ในพระไตรปิฎกอันเป็นคัมภีร์สำคัญสูงสุดของพุทธศาสนา โดยจะจัดให้มีการสาธยายทุกวันพระขึ้น 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ ณ ลานธรรมวัดบูรพา เวลา 09.00 -13.00 น. หากผู้ปฏิบัติธรรมไม่สามารถที่จะเดินทางมาสาธยายที่วัดบูรพาได้ ก็สามารถสาธยายผ่านไลน์กลุ่มสาธยายพระไตรปิฎก ปัจจุบันกลุ่มนี้มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 200 คน วัดบูรพาได้จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกโดยการตั้งเป็นทุนและรับบริจาคปัจจัยจากผู้มีจิตศรัทธาที่บริจาคมาเป็นรายเดือนๆ 100 บาท แล้วนำปัจจัยส่วนนี้เข้าบัญชีชื่อว่า กองทุนสาธยายพระไตรปิฎก เพื่อจัดเป็นค่าภัตตาหาร น้ำดื่ม และอื่นๆ รวมถึงสวัสดิการของสมาชิกในชมรมในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิตตามเห็นสมควร

2) ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพุทธศาสนิกชนได้มาศึกษาหลักธรรมและรักษาศีลอุโบสถในช่วงเข้าพรรษาให้มากขึ้น ชมรมนี้มีสมาชิกกว่า 200 รูป/คน โดยวัดบูรพาจะจัดสวัสดิการให้แก่ผู้รักษาศีลอุโบสถแรกเข้าจำนวน 10,000 บาท และเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปีจำนวน 500 บาท ตลอดจนดูแลในกรณีเจ็บป่วย ออกเยี่ยมให้กำลังใจ สมาชิกของชมรมทุกคนต้องเข้าวัดรักษาอุโบสถไม่น้อยกว่า 3 อุโบสถต่อปี และต้องออมเงินไม่น้อยกว่าปีละ 365 บาท ส่งผลให้เงินออมของชมรมนั้นมีจำนวนมากพอควร อันเป็นดอกผลเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกทั้งในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต

3) ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมและฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างความสามัคคีให้บุคคลากรในชมรม โดยชมรมนี้ตั้งขึ้นในรูปแบบฌาปนกิจสงเคราะห์ คือการเก็บเงินช่วยเหลือกันในกรณีเสียชีวิต ศพละ 100 บาท ซึ่งจะเก็บล่วงหน้า 10 ศพเพื่อสะดวกในการจ่ายเงินสวัสดิการ ปัจจุบันชมรมดังกล่าวมีสมาชิกกว่า 800 รูป/คน ชมรมฯจะส่งเสริมให้สมาชิกทำงานร่วมกันในรูปแบบคณะกรรมการบริหารชมรมหมู่บ้านต่างกว่า 20 หมู่บ้าน โดยชักชวนให้สมาชิกเข้าร่วมปฏิบัติที่วัดบูรพา ในทุกวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 (วันวิสาขะบูชา) หรือร่วมสมทบทุนกองทุนของชมรมทุกวันเข้าพรรษาของทุกปี

4. หลักธรรมที่ปรากฏในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการของวัดบูรพา ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

วัดหรือพระสงฆ์เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมในรูปแบบต่างๆ โดยจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พุทธบริษัท วัดบูรพา บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการจัดกิจกรรมให้พุทธศาสนิกชนได้เข้ามาปฏิบัติธรรมมากขึ้น โดยมี

วิธีการในการจูงใจหลายกิจกรรม ได้แก่ 1) กองทุนสวัสดิการคณะสงฆ์ตำบลหนองบัว 2) ชมรมสาธยายพระไตรปิฎกจัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้พุทธศาสนิกชนได้ใกล้ชิดพระศาสนามากขึ้น 3) ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา เพื่อส่งเสริมพุทธศาสนิกชนได้มาศึกษาหลักธรรมและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า 4) ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างความสามัคคีให้บุคคลากรในชมรม 6) ชมรมสุขภาพดีวิถีวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจโดยใช้ธรรมเป็นแนวทางการดำรงชีวิต 7) สวัสดิการร้านค้าวัดบูรพา โดยทุกชมรมมีกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเพื่อเป็นการจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้หันหน้าเข้ามาศึกษาธรรมะ และปฏิบัติมากขึ้น วิธีการของวัดบูรพาที่ใช้เป็นหลักจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้หันเข้ามาศึกษาธรรมะมากขึ้นโดยมีการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมนั้นเป็นไปตามหลักของพระพุทธศาสนา อันประกอบด้วย หลักธรรมที่ปรากฏในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการของวัดบูรพา นั้นมาหลายหลักธรรมแต่เมื่อประมวลโดยย่อมีดังต่อไปนี้ คือ

4.1 หลักพรหมวิหารธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติวัดบูรพาบ้านหนองบัว ต.หนองบัว อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าอาวาสได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สถานที่ของวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม กลุ่มได้จัดเงินสวัสดิการ เงินปันผลให้แก่สมาชิกชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมและฌาปนกิจสงเคราะห์ วัดบูรพาบ้านหนองบัว เจ้าอาวาสได้เมตตาบรรยายธรรมและให้กำลังใจแก่สมาชิกเป็นประจำ และเมื่อสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม เกิดเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต เจ้าอาวาสและชมรมผู้ปฏิบัติธรรมก็จะออกไปเยี่ยมให้กำลังใจและให้ธรรมะ ให้กรรมฐานเพื่อเผชิญกับโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นความทุกข์กายและทางใจ โดยมอบสิ่งของและเงินสวัสดิการแก่สมาชิกตามที่กฎระเบียบชมรมได้ระบุไว้ ในกรณีเสียชีวิตวัดบูรพาก็จะจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของชมรม โดยทางวัดจะประสานกับทางชมรมฯลฯ ร่วมกันบริจาคปัจจัยช่วยงานศพเบื้องต้นและร่วมเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรมในคืนสุดท้ายก่อนทำพิธีฌาปนกิจ นอกจากนี้ ยังได้จัดสวัสดิการแก่ญาติของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมตามข้อกำหนดของแต่ละชมรม เช่น ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาจะมอบเงินสวัสดิการเริ่มต้นที่รายละ 10,000 -16,500 บาท และสวัสดิการจะเพิ่มปีละ 500 บาท ตามระยะเวลาของการเป็นสมาชิก ร้านค้าสวัสดิการสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา มอบเงินสงเคราะห์จำนวน 1,000 บาท โครงการส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมและฌาปนกิจสงเคราะห์ มอบเงินสวัสดิการตามจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีในปัจจุบัน ขั้นต่ำ 40,000 - 70,000 บาท ตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกและจำนวนสมาชิก หากสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมผิดระเบียบข้อบังคับทางกลุ่มจะตักเตือนและให้อภัยต่อสมาชิกที่เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ถูกต้องตามข้องบังกับนั้นแล้ว ตามลำดับ

4.2 หลักฆราวาสธรรม 4

โครงการร้านค้าสวัสดิการสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา โดยมีแนวคิดในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชมรมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพา จำนวนกว่า 300 คน โดยมีแนวคิดว่า เจ้าของร้านร่วมกัน แบ่งปันกำไร สามัคคีร่วมใจ บริหารโปร่งใส พร้อมให้บริการ ดำเนินการโดยใช้รูปแบบของสหกรณ์ร้านค้า จัดตั้งเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ โดยให้สมาชิกถือหุ้นคนละไม่ต่ำกว่า 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 10 หุ้น เพื่อความเสมอภาคในเรื่องผลกำไรเฉลี่ยแบ่งปัน โดยในแต่ละปีจะมีการแบ่งผลกำไรประกอบการแก่สมาชิกตามสัดส่วนหุ้นที่ถือและยอดซื้อของสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรม โดยมีการจัดสรรสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติไว้หลายส่วน เช่น พระภิกษุสงฆ์ในตำบล ผู้รักษาศีลอุโบสถ ผู้เข้าวัดเป็นประจำ ผู้ถือหุ้นร้านค้า และทุนสาธารประโยชน์อื่นๆ นอกจากนั้น ร้านค้าจะจัดสวัสดิการเพื่อดูแลสมาชิกในกรณีการเจ็บป่วยและการตายอีกด้วย

จากโครงการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในดำเนินโครงการร้านค้าสวัสดิการชุมชน โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ คือ หลักฆราวาสธรรมที่นำมาใช้ในโครงการร้านค้าสวัสดิการชุมชน คือ หลักสัจจะ ความจริงใจต่อกัน โดยจะปลูกจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการบริหาร สมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมสามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ มีการประชุมสามัญประจำปีหรือมีเหตุอันควรให้ตรวจสอบ ทำให้เกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในองค์กร จึงทำให้กิจกรรมร้านค้าได้รับความร่วมมือจากสมาชิกผู้ปฏิบัติเป็นอย่างดีเป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมีผลประกอบการ ทีดีและมีสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้สามารถจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาประยุกต์ใช้หลักสัจจะ คือ มีระเบียบ รักษาศีลอุโบสถให้ได้ 3 อุโบสถต่อปี ถ้าถือปฏิบัติไม่ได้ต้องเข้าปริวาสกรรม 10 วัน ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี หรือถ้าไม่ได้ทั้ง 2 แบบ ให้เข้าวัดถวายภัตราหารเช้า–เพล เป็นประจำ ถ้าไม่สามารถทำได้ทั้ง 3 แบบ ถือว่าขาดการเป็นสมาชิก ดังนั้น สมาชิกจึงต้องถือสัจจะเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิก ถ้าถือหลักสัจจะและปฏิบัติได้จะทำให้สมาชิกคงสภาพและได้รับสวัสดิการตามที่ชมรมได้กำหนดไว้ นอกจากนั้นสมาชิกผู้ปฏิบัติธรรมยังต้องถือสัจจะในการออมเงินประจำปี ปีละ 365 บาท เพื่อสร้างเสริมวินัยในการออม โดยจะมีคณะกรรมการชมรมเรียกเก็บรายปีในช่วงเข้าพรรษา 3 เดือน และสมาชิกต้องจ่ายให้ครบจำนวนเพื่อรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกไว้ โครงการสาธยายพระไตรปิฎก พระสงฆ์ได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในดำเนินโครงการสาธยายพระไตรปิฎก คือ สมาชิกต้องเข้าร่วมการสาธยายพระไตรปิฎกทุกวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. หรือร่วมสาธยายสวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์(Line กลุ่มสาธยายพระไตรปิฎก) สมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง/ปี และต้องร่วมกิจกรรมวันวิสาขะบูชา ซึ่งถือเป็นวันบูรพาจารย์(วันไหว้ครู)ของวัดบูรพาที่จัดขึ้นทุกปี

จะเห็นได้ว่า หลักสัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรงด้วยกาย ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่หลวกลอง การพูดความจริงที่มีความจริงใจ ทำด้วยความมุ่งมั่นให้งานนั้นสำเร็จ และเกิดประโยชน์จริง เมื่อคณะกรรมการบริหารได้ถูกมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้นำในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ไม่ประมาทเลินเล่อ มีความเอาใจใส่ต่องาน มีความจริงต่อวาจา นั่นหมายถึง การรักษาวาจาตามที่ได้ตกลงกันไว้มิให้คลาดเคลื่อน มีสัจจะต่อสมาชิกของชมรม เมื่อทุกฝ่ายต่างมีความจริงใจต่อกันการดำเนินงานก็จะเป็นไปด้วยความไว้เนื้อเชื่อใจกัน คณะกรรมการบริหารก็จะได้รับความเชื่อถือ เคารพ และยำเกรง จึงจะส่งผลให้การทำกิจกรรมการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ปฏิบัติของวัดบูรพาเจริญประสบความสำเร็จ มั่นคงและยั่งยืน สมาชิกที่เข้าร่วมชมรมปฏิบัติธรรมของวัดบูรพาแล้ว เมื่อมีความจริงใจในการเข้าร่วม สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติหรือข้อบังคับของชมรม โดยเริ่มต้นจากการมีสัจจะต่อตนเองการที่จะเข้าร่วมชมรม การมีสัจจะต่อตนเองนั้น จะนำไปสู่การมีสัจจะกับผู้อื่น เมื่อทุกคนทุกฝ่ายต่างมีความสัจจะ ความจริงใจต่อการอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน จะส่งผลให้กิจกรรมนั้นๆ เข้มแข็ง มั่นคง

4.3 หลักอปริหานิยธรรม 7

หลักธรรมที่นำมาใช้ คือ การให้สมาชิกทุกคนมีความสามัคคีพร้อมเพียงกันนำเงินมาออมร่วมกันและบริหารจัดการกลุ่มร่วมกันในการก่อตั้งกลุ่ม พระสงฆ์ใช้หลักธรรม คือ ความสามัคคี ความมีวินัย เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ในบทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้ ชี้นำให้ชาวบ้านในชุมชนเห็นถึงความพร้อมเพรียง ที่รับรู้ถึงปัญหาร่วมกัน แก้ไขทำให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้การดำเนินกิจกรรมหรือการส่งเสริมการเรียนรู้จักคุณธรรมคือความพร้อมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญรุ่งเรืองสู่ชุมชน พระสงฆ์ประยุกต์หลักอปริหาณิยธรรม โดยการใช้ปฏิบัติเป็นรูปธรรม เช่น ถ้าพูดถึงความสามัคคี การรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนร่วมกันรับรู้ปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหา ชี้นำให้เห็นความจำเป็นที่ชาวบ้านในชุมชนจะต้องรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยส่งเสริมคุณธรรม คือ ให้สมาชิกกลุ่มหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ จัดให้มีการประชุมร่วมกัน 3 รูปแบบ คือ การประชุมคณะกรรมการทุกเดือน การประชุมของสมาชิกทุกเดือน และการประชุมประจำปี มีเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมมีความสามัคคี ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหาและ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นสำคัญ ไม่ได้มีเป้าหมายว่าต้องมีเงินทุนมาก และการทำงานกลุ่ม คือการปฏิบัติธรรมร่วมกัน

4.4 หลักประโยชน์ 3

ประโยชน์ 3 หมายถึง ผลที่มุ่งหมาย จุดหมาย ผลประโยชน์หรือความผาสุก เกิดจากสภาวะทางจิตใจที่เป็นอิสระจากกิเลส ประโยชน์มี ๓ อย่าง คือ ๑) ทิฏฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ๒) สัมปรายิกัต

ถะ คือ ประโยชน์เบื้องหน้า ๓) ปรมัตถะ คือ ประโยชน์สูงสุด ได้แก่ พระนิพพาน (อำนาจ สงวนกลาง, 2563 : 65 -66) ประโยชน์ ๓ มีความสำคัญต่อชีวิตเพราะเป็นจุดหมายของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะพุทธศาสนาสอนให้เข้าถึงประโยชน์ทั้งระดับโลกียะและระดับโลกุตตระ ส่วนหลักการที่จะทำให้สำเร็จถึงประโยชน์ทั้ง ๓ นั้น ต้องปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ และปัญญาที่พระพุทธ องค์ทรงวางไว้เพื่อบรรลุถึงผลอันสูงสุดนั้น คือ มรรค ผล นิพพาน หลักประโยชน์ 3 ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทนั้น ผู้หวังความเจริญในชีวิตทางโลกจะต้องประพฤติปฏิบัติ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ทั้ง 4 ข้อ ให้ได้พอควร หรือให้สมบูรณ์ จึงจะเกิดความสุขในทางโลก หรือเรียกว่า สุขของคฤหัสถ์ จะเกิดขึ้นได้จะต้องประพฤติปฏิบัติทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ กล่าวคือ จะขยันหาทรัพย์ รู้จักรักษาทรัพย์ คบเพื่อนที่ดี และใช้จ่ายทรัพย์อย่างประหยัดแล้ว จะได้สุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ คือ สุขเพราะการมีมีทรัพย์ สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์ สุขเพราะความไม่เป็นหนี้ใคร และสุขเพราะทำงานปราศจากโทษ สุข 4 ประการนี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยประพฤติปฏิบัติทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ให้สมบูรณ์ แต่ความสุขในระดับทิฏฐธัมมิกัตถนี้เป็นความสุขที่เจือด้วยอามิส หรือเจือด้วยวัตถุเป็นความสุขทำให้เกิดความสะดวกสบายทางกายเท่านั้น ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง และความสุขที่แท้จริงนั้น

ประโยชน์ปัจจุบันที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับสวัสดิการจากชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาที่มีวัดที่ร่วมเป็นเครือข่ายของชมรม คือ เมื่อได้สมัครเข้าชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมวัดบูรพาแล้ว จะต้องเข้ามาปฏิบัติธรรมที่ชมรมกำหนด คือ ผู้ปฏิบัติธรรมจะต้องรักษาศีลอุโบสถเป็นจำนวน 3 ครั้งต่อปี ในช่วงเข้าพรรษา หรือปฏิบัติธรรมอย่างน้อย 5 วัน ในช่วงเข้าปริวาสธรรมของทุกปี หรือจะต้องมาทำบุญตอนเช้าที่วัดเป็นประจำ ถ้าผู้ปฏิบัติธรรมสามารถปฏิบัติธรรมได้ในข้อใดข้อหนึ่งและผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการแล้ว สามารถรับสวัสดิการจากชมรมในกรณีต่างๆ เช่น ในกรณีผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นสมาชิกเจ็บป่วย จะได้รับสวัสดิการจำนวน 500 บาท ในกรณีเสียชีวิต ทางชมรมจะรวมกันเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรม และจัดสวัสดิการให้ตามหลักเกณฑ์อายุการเป็นสมาชิกของชมรม

นอกจากประโยชน์ปัจจุบันที่ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับแล้ว อานิสงส์จากธรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยดี คือ สามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์จากกิเลส เครื่องเศร้าหมองมีโลภ โกรธ หลง ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายเศร้าหมอง เพราะจิตเศร้าหมอง สัตว์ทั้งหลายผ่องแผ้ว เพราะจิตใจผ่องแผ้วของจิตใจนั้นหามิได้ เพราะการเจริญสติปัฏฐานนี้ การปฏิบัติธรรมเป็นการดับทุกข์และโทมมนัสทุกขสัจคือความทุกข์ที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าพอใจ เมื่อปฏิบัติธรรมแล้วจะสามารถขจัดความทุกข์กายและใจ คือความโกรธ ความกลัว ความกลุ้มใจ ความเสียใจได้ และเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้ปฏิบัติเพื่อบรรลุญายธรรม คือ ธรรมที่ควรรู้ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ปัญญารู้ความจริงของธรรมชาติ ประการแรกคือรู้เพียงแค่มีสิ่งที่ถูกใจกับใจที่รู้อยู่เพียงเท่านั้น ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน ไม่มีเรา ไม่มีเขา มีเพียงธรรมชาติที่ถูกรู้กับธรรมชาติที่รู้อยู่เท่านั้น และธรรมชาติเหล่านี้เกิดขึ้น และดับไปอยู่เนืองนิตย์ทุกๆการกำหนดที่รับรู้ เริ่มเบื่อหน่ายคลาย

กำหนัดจากความยึดมั่นถือมั่นในรูป นาม เพราะได้รับความรู้ธรรมชาติเหล่านั้น จนหยั่งเห็นความจริงดังกล่าว และสามารถบรรลุอริยมรรคคือการรับเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ด้วยมรรคญาณ (พระมหาใจสิงห์ เถื่อนศรี, และคณะ 2565 : 175) ประโยชน์ ๓ มีความสำคัญต่อชีวิตเพราะเป็นจุดหมายของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะพุทธศาสนาสอนให้เข้าถึงประโยชน์ทั้งระดับโลกียะและระดับโลกุตตระ ส่วนหลักการที่จะทำให้สำเร็จถึงประโยชน์ทั้ง ๓ นั้น ต้องปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ และปัญญาที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อบรรลุถึงผลอันสูงสุด คือ มรรค ผล นิพพาน หลักประโยชน์ 3 ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทนั้น ผู้หวังความเจริญในชีวิตทางโลกจะต้องประพฤติปฏิบัติ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ทั้ง 4 ข้อ ให้ได้พอควร หรือให้สมบูรณ์ จึงจะเกิดความสุขในทางโลก หรือเรียกว่า สุขของคฤหัสถ์จะเกิดขึ้นได้จะต้องประพฤติปฏิบัติทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ กล่าวคือ จะขยันหาทรัพย์ รู้จักรักษาทรัพย์ คบเพื่อนที่ดี และใช้จ่ายทรัพย์อย่างประหยัดแล้ว จะได้สุขของคฤหัสถ์ 4 ประการ คือ สุขเพราะการมีมีทรัพย์ สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์ สุขเพราะความไม่เป็นหนี้ใคร และสุขเพราะทำงานปราศจากโทษ สุข 4 ประการนี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยประพฤติปฏิบัติทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ให้สมบูรณ์ แต่ความสุขในระดับทิฏฐธัมมิกัตถนี้เป็นความสุขที่เจือด้วยอามิส หรือเจือด้วยวัตถุเป็นความสุขทำให้เกิดความสะดวกสบายทางกายเท่านั้น ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง และความสุขที่แท้จริงนั้น

5. สรุป

การจัดสวัสดิการที่รัฐจัดให้กับประชาชนเพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างกันมากในทางสังคม ตามมาตรฐานการครองชีพที่ทุกคนได้รับ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี แต่การจัดสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ไม่ได้มุ่งเน้นหลักเศรษฐศาสตร์มากนัก เพราะมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนตั้งอยู่ในธรรม ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความอยู่ดีกินดีอยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น การจัดสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมถือเป็นงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ ที่พระสงฆ์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเป็นสวัสดิการแก่พุทธบริษัทในด้านต่างๆ เช่น การจัดสวัสดิการด้านการเงิน การสะสมทรัพย์ ด้านดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการศึกษา ด้านรายได้แก่ผู้ปฏิบัติธรรม โดยมีพื้นฐานมาจากความความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลการดูแลซึ่งกัน

วัดบูรพา บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม เช่น กองทุนสวัสดิการคณะสงฆ์ตำบลหนองบัว ชมรมสาธยายพระไตรปิฎก ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรม ชมรมส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ ชมรมสุขภาพดีวิถีวัฒนธรรม สวัสดิการร้านค้าวัดบูรพา โดยทุกชมรมมีกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพื่อเป็นการจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้เข้ามาศึกษาธรรมมะและปฏิบัติธรรมมากขึ้นตลอดจนเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น หลัก

พรหมวิหารธรรม คือความเมตตากรุณา คือความสงสารและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกชมรม โดยมอบสวัสดิการให้ทั้งในเวลาเจ็บป่วยและเสียชีวิต หลักฆราวาสธรรม คือความมีสัจจะ คือส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยเห็นได้จาก การมีวินัยในการออมของสมาชิกและการถือสัจจะในการรักษาศีลอุโบสถและการสวดมนต์ไหว้พระตามข้อกำหนดของชมรม หลักอปริหานิยธรรม คือการให้สมาชิกทุกคนมีความสามัคคี พร้อมเพรียงกัน มีการประชุมหารือกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ ในการแก้ปัญหาต่างๆ อันก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ และเคารพซึ่งกันและกัน สอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนให้เข็มแข็ง เจริญรุ่งเรืองไม่เสื่อมถอย

ดังจะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการของวัดบูรพาแก่ผู้ปฏิบัติธรรมก็เพื่อให้เกิดประโยชน์ ๓ ด้านคือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุด โดยผู้ปฏิบัติธรรมจะได้รับปัจจัย ๔ อันมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและจะเป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรมต่างๆที่จะทำให้จิตใจมีความสุขสบายมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีศรัทธา มีความประพฤติซึ่งทำให้มั่นใจตัวเอง มีศีล มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรู้ ได้เล่าเรียนศึกษา และมีปัญญา มีความเข้าใจสิ่งต่างๆตามความเป็นจริง อันมีใจเป็นอิสระ มีจิตหลุดพ้นจากการถูกบังคับของความอยากได้อยากมีอยากเป็น จึงมีจิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใส เบิกบาน อยู่เป็นพื้นฐาน เพราะปราศจากกิเลส

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมสวัสดิการสังคม* พ.ศ.2556. (ออนไลน์) .สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2565. ข้อมูลจาก http://www.pwdsthai.com/files/law/law2546.

ทวีศักดิ์ ใครบุตร และ ภัทรพล เสริมทรง. (2563). *รัฐสวัสดิการตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา.* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. (ธันวาคม 2563).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ (2561). คู่มือมนุษย์.ธรรมสภา.กรุงเทพมหานคร.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต).(2540). ธรรมนูญชีวิต. มูลนิธิพุทธธรรม:กรุงเทพฯ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555).*ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง.* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559.) *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย.*

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต).(2528).พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาใจสิงห์ เถื่อนศรี, พระมหาสากล สุภรเมธี, พระปัญกร ปณฺญาธโร, โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, สงวน หล้าโพนทัน,(2565). *การปฏิบัติธรรม คือ วิถีทางสู่ความสุขที่ยั่งยืน*. วารสารนัมฎองแหรกพุทธศาสตรปริทรรฒน์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : (มกราคม – มิถุนายน).(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์.

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท (แก้วบุตรดี). *สวัสดิการสังคมเชิงพุทธ : รูปแบบและการสร้างพลังชุมชน* : วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2561).

ระพีพรรณ คำหอม. *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. (กรุงเทพฯ. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด : 2549).

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์และคณะ. *การปฏิบัติธรรม คือ วิถีทางสู่ความสุขที่ยั่งยืน.* วารสารวนัมฎองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์. (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) : 2565)

อำนาจ สงวนกลาง. (2563). *ศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องอัตถะประโยชน์ในพุทธศาสนาเถรวาท*,บทความวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยลำปาง.